

Kraków, 4.03.2022

Mgr Natalia Kiedyk

Studia III stopnia

Wydział Filozoficzny

Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie

Streszczenie rozprawy doktorskiej: *Koncepcja utworu lirycznego w ujęciu Romana Ingardena i Jacquesa Derridy. Studium analityczno-porównawcze* napisanej pod kierunkiem dr hab. prof. AIK Piotra Duchlińskiego.

Tematem badań naukowych, których efektem jest niniejsza rozprawa doktorska jest próba przedstawienia w postaci analityczno-porównawczego studium koncepcji utworu lirycznego Romana Ingardena i Jacquesa Derridy.

Niniejsze rozważania nieść mogą istotne novum nie tylko w obszarze metodologicznym, poszerzać pole refleksji filozoficznej również o obszar porównania stanowisk różnych, ale mogą też wnieść określone wartości dla teorii literatury, która – bliska w swych rozważaniach filozoficznej teorii interpretacji - bezustannie radzi sobie z wyzwaniami stawianymi przez dzieła literackie.

Postawione w pracy hipotezy interpretacyjne zostają rozstrzygnięte na podstawie przeprowadzonych czynności rekonstrukcji i interpretacji tekstów (książki i artykuły), jako określonych treściowo wytworów poznawczych, w których badani autorzy, sformułowali swoje koncepcje w postaci względnie uporządkowanego zbioru zdań wyrażających ich przekonania. W toku pracy zostaje podjęta próba interpretacji odtworzonych koncepcji wybranych myślicieli.

Praca wykorzystuje ogólną metodę analityczno - hermeneutyczną, ze szczególnym uwzględnieniem analizy tekstu - treściowej i logicznej. Przedmiotem analiz będą prace (teksty) Ingardena i Derridy oraz ich uczniów, pochodzące z różnych okresów ich twórczości, a także poglądy filozoficzne, do których autorzy ci nawiązywali (aprobująco lub krytycznie), opracowania ich dorobku oraz prace filozoficzne ważne dla oceny ich dorobku. Wiele analiz zawartych w pracy ma charakter komparatystyczny.

Niniejsza rozprawa podzielona jest na trzy rozdziały, z czego pierwszy poświęcony jest utworowi lirycznemu w koncepcji Romana Ingardena, drugi temu samemu zagadnieniu w ujęciu Jacquesa Derridy. Rozdział trzeci ma charakter konkluzyjno-interpretacyjny i przedstawia wnioski wypływające z analizy i porównania fenomenologa i dekonstrukcjonisty. Struktura rozdziału pierwszego podporządkowana jest postulowanemu przez Ingardena sposobowi analizowania dzieła, uwzględniającemu jego wymiar horyzontalny i wertykalny, w tym kolejne, składające się na dzieło literackie warstwy. W strukturze rozdziału uwzględniona zostaje również ontologiczna geneza Ingardenowskiej refleksji nad utworem literackim. Jako że utwór liryczny jest dziełem literackim odtwarzam koncepcję Ingardena dotyczącą dzieła literackiego w warstwie brzmieniowej, warstwie znaczeń, wyglądu i świata przedstawionego, następnie przedstawię koncepcję Ingardena dotyczącą schematyczności utworów i konkretyzacji dokonywanych przez odbiorców. Podjęte zostają zagadnienia związane ze specyfiką utworu poetyckiego jako dzieła literackiego w filozofii fenomenologa, a następnie zagadnienie aksjologii literackiej w jej aspekcie estetycznym i metafizycznym prezentowanym przez polskiego filozofa.

Rozdział drugi rozpoczyna się scharakteryzowaniem dekonstrukcji jako stanowiska filozoficznego, ale również jako metody czytania. W scharakteryzowaniu dekonstrukcji niezbędne jest podkreślenie jej fenomenologicznej genezy. O ile w strukturze rozdziału pierwszego istotne było podkreślenie ontologicznej proveniencji rozważań, w rozdziale drugim osobne miejsce zajmuje omówienie dekonstrukcji jako kontrontologii. Następnie oddana zostaje Derridiańska wizja rzeczywistości jako kolażu tekstów i wynikającej z niej relacji między dekonstrukcją a literaturą. Kolejne zagadnienia odnoszą się do tekstów Derridy o poezji, z których staram się wyprowadzić konkluzje. Rozdział zakończony jest rozważaniem na temat dekonstrukcji jako uniwersalnej metody czytania poezji.

Rozdział trzeci o charakterze komparatystycznej, autorskiej interpretacji skupia się na kolejnych obszarach możliwych do zidentyfikowania jako wspólna płaszczyzna porównania Ingardena i Derridy: fenomenologicznym źródle ich filozofowania i stosunku do nurtu, który co prawda był punktem wyjścia, jednak obu myślicieli doprowadził do zgoła różnych konkluzji; koncepcji dzieła lirycznego. Sposób rozumienia utworu w poglądach obu filozofów przedstawiony jest na sześciu płaszczyznach. Rozpatrzone zostaje funkcjonowanie rozumienia sensu i znaczenia u obu filozofów, podjęte zagadnienie metody jaką stosowali i ewentualnej struktury, która mogłaby pomóc w odczytaniu dzieła. Następnie zestawiono Ingardenowski i Derridiański stosunek do metafizyki i aksjologii, wreszcie - rozpatrzenie obu myślicieli w najbardziej dla utworu lirycznego oczywistym, hermeneutycznym kontekście.

Podjęte zostaje również zagadnienie głosu i litery, które dla obu filozofów ma implikacje metafizyczne. W tej części pracy poszerzona jest również baza dyskutantów o przedstawicieli innych szkół filozoficznych, którzy stają się pośrednikami między Derridą i Ingardenem. Ich myśli wypełniają lukę w koncepcji utworu lirycznego, która wymaga sięgnięcia do różnych dziedzin, co również wpływa na bazę erudycyjną niniejszej dysertacji. Rozdział kończą rozważania na temat szeroko pojętego pomiotu, zarówno jako autora utworu lirycznego, czytelnika jak i podmiotu wypowiadającego się w utworze jako – znany teorii literatury – podmiot liryczny.

Wetolia
Lewdycki